Häät

№ 41 Kesknädalal, 6 augustil. 1908

II. aastakäik.

Ilmub kaks korda nädalas:
igal keskнädalal ja laupäeval.

Toimetus ja taltsus on:
Kuresaares, T. Kiivi't raamatukaupluses.

Trükitoda on Kohtu aul. nr. 8.

Kirjade adress: „Häät“, Kuresaares;
Wene keel: Въ редакцію газеты „Häät“,
гор. Аренсбургъ, Лифл. губ.

Tellimise hind:

	postiga		ilma postita		postiga
aastas	2 rbl. — kop.		aastas	2 rbl.	50 kop.
½ „	1 „ 10 „		½ „	— „ 1 „	50 „
¼ „	— „ 60 „		¼ „	— „ — „	75 „
kuus	— „ 25 „		kuus	— „ — „	30 „

Üksik nummer maksab 8 kop.

Kuulutuste peatrindra maksab 5 kop., lehe ees-ostjas 10 kop.

Kolera wastu wöitlemisest.

2.

5) Halba toitu, nagu näituseks: sanikis läimud liba, kalu ja puumilja ei tohis mitte toituks pruukida. Mitjama wöimab ka mitmesugused wersteid, soolatud ja suitsetud kalad ja wooklapsemata leib terwisele kahjulikuks saada, iseärants weel neile, kelle kedimine mitte täiesti korras ei ole. Halbrooks läimud olawitsafis ja marju ei tohi aga sugugi süüa. Walmiskülsemud puumilja ja kedawilja tuleb kürpetatult ehk kedawisti tarwitada, kui see wöimalik on, sest kedimine ja praadimine hämitawad külgehakkawuse ära. Neid olawitsafid aga, mida keda aga praadida ei wöi, tuleb enne söömist puhtas kedetuk weesi pesta. Ühekorraga ei tohi liig palju süüa, iseärants öhtul mitte; ilma söömata mitte tööle minna. Liig rohke toidwöötmine koormaks kõhu ja nõrgendaks sedimisli.

6) Köiki häid ja terweid teidwaineid ning jookside wöid kolera ajal toituks tarwitada. Tarwis on aga kõiki jöösiste ja jookside tolmu ja kärbeste eest hoolega kinni heida.

7) Tuleb külmetamise eest hoida; nimelt jalad ja iseärants weel kõht peaks wöimalikult soojas hoitama. Ilmaagi ärgu heidetagu paljas maa pääle pikali, iseärants weel kõhuli mitte; ütka paradagu midagi oma alla maa pääle.

8) Kolera oma ümbruskonda ilmumise puhul ei pea mitte mõtlema, nagu jäädsid nimelt sina haigeks; tarwis on oma haritsi töö ja toimetusi edasi jatkata, aga selle juures kõigiti korralikult elada, igas asjas, nihäästi jöömises kui ka joomises parajusti pidades ning igafuguse ülemäära eest hoides.

9) Jõusugune kõhus tuntawa walu, ofsedamise, kange janu ja pajandusе ilmsiks tulemisel tuleb wiibimatalt arsti ehk wilkeri juurest arstiabi otsida, kui see ülewüldse wöimalik on, seni seesugusjeid haigusehoogusid kolera ajal tähelepanemata ja arstimata jätta, oleks wäga karbetaw. Kui aga siis weel pärt kolera tundemärkeja (sofanemd, ofsendamine, krambid) haigeksjäämine ette tuleb, siis on tarwis haige haigemajasse toimetada; kui aga seda teha wöimalik pole, tuleb haige ometigi terwetest ära lahutada. Ja seda on waja wärsti teha, sest wiimitamine wöib siin, mitte üksnes haige elu maksta, waid ka teiste kaasolenikkude haigeks jäämise pöhjuseks kaada.

10) Kuni arsti ehk wilkeri tulemani olgu haige woodis ja tema juurde jägu aainult need, kes teda ramisewad ning tema eest hoolitsewad. Haige walu kergitamisseks on tarwis järgmisi toimetusi ette wõtta:

a) Kõhumalu ja pajandamise juures tuleb kolerahaigele soojad kompressid (sooja wee sees märjaks tehtud lärärätid wöi nõmi mõu riidtüll), ehk jälle kuiwad aurumise abinõud, mida palawaks tehtud kaeradest, tuhast, kanepiseemnest wöi liiheest walmistada wöib, kõhu pääle panna; südameaalu tuleb sinepiaasterit panna ja haigele palamat thed, kehwi ehk jälle waarmarja- wöi muustikafawti juua anda.

b) Ofsendamise korral on tarwis haiget jäätükiksis jamuksistutusseks alla neelata lasta, wöi temale külmaks jäänud keedetud wett ehk thed, millele punaspõwina wöi istirooni juurde on lisatud, juua anda. Ometigi ei pea haigele ühekorraga tiiga palju juua antama.

c) Krampide ettetulekul ja ühu külmaks jäämise puhul tuleb haiget kalewiga ehk flanelliga (pennikene wiilane riie), mis kampwer-piiritule ehk soolaseks tehtud liht wiina ses märjaks on lastetud, õõruda; ka on tarwis haige jalgu ja keha sooja wõrega täidetud pudelitega ehk palawaks tehtud kaeradega, tuhaga jne. täidetud kottiketega soendada.

11) Haige wäljaheitetega määratud pesu wõetakse ära ja püüdakse jäät afuwaid haigusesiisuist kahjutaks teha. (Raputada ega puista pesu ei tohi). Selleks pannakse pesu kõige pärast Kreõõsinti 3—4 tunnile kloorlubjalusatise sisse (10 toobi wee jaoks 32 solotn. kloorlupja), wõetakse jäält tähenbatud aja järele wäljа, tastakse selle pääle tüht aega keewa wee sees ligunedа, mille järele ta puhtaks pestakse. Du weel teisi farnaseid kunstlisi abinõusid, milledest aga selleparast siin ei tõnele, et nad rahwale nii lättejaadamat pole. Kui mingisugusеid artistisi abinõusi läärärätt pole, siis tuleb pesu wanni ehk ämbri sisse panna ning keewa wett ehk lehesiisi pääle walada. Selle järele peab pesu kedetama, ärapesama ja kuiwatama. Hall, kaksnud pesu, marfuhn, ülеb ja hrin, mis haige all olnud, en kõige parem ära põletada.

12) Kui haige wäljaheiteid ja ofset pöranda, laudade, toolide ja seinade pääle satub, siis tulewad need kohad nartsiidega täiesti kuiwaks õõruda ja selle järele palawa wõrega ehk sublimaati lulatisega (10 toobi wee kohta 3 lol. sublimaati ja 35 solotn. kedwusoola), wõi seebi- ja karbolisulatisega (10 toobi palawa wee sisse 1½ naela rohetisseepi, ja siinna hulka weel iits nael puhast karbolhaputi) üle walada. Seda lulatisti tarwitatakse ka pesu, riiete, wiilaste asjade, jalanõude, eluruumide jne. küljes ajawa külgehakkawuse ära kaotamiseks. Puhastamise juures tarwitatawad nartsiid tulewad ära põletada.

13) Haige wäljaheited, kui kõige kardetawamad haigusе edasiaatajad, ja ofse kogutakse wöimalikult ruttu poti wöi ämbri sisse kohtu ja riputatse sinna pääle lupja ehk walatakse karbolhapu-lulatisega (puhastamata karbolhapuut wõetakse 1½ naela 10 toobi wee kohta), kloorlubja lulatisega (10 toobi wee kohta 1½ n. lupja), wõi kewa lehesiisega segatut tõhutega üle ja kaltatse siis wäljaräägukohta ehk kaewuti, jäest jne. kaunis kaugele selle tarwis iseärااlisеlt kaewatud auku. Neiste nõudesse, kuhu wäljaheiteid loguti, wõib tõkatiga ülemäärätud puuripalgi wõisata ja siis põlema panna. Wäljaräägukohtadesse ja wäljaheitete äraamatmisеs kaewatud aukudesse wõib kuiwa kloorlupja ehk haritsit lupja puistata. Mida rohkem mustust wäljaräägukohtades ja aukudes on, seda rasкem on neis külgehakkawust hämitada. Selleparast on wõimalikult sagedane wäljaräägukohtade puhastamine wäga tarwilik.

14) Need, kes haige juures taltawad, peawad hoolega oma käed ja nägu puhtad hoidma, sagedasti pesema, ja selle järele waatama, et nad oma riideid ja jalanõusse ära ei määrits. Haigetalitaja peagu ainult pöle eest ja kaloõid jalas. Kui eile enetsigi sejas olewa riide pääle satub, siis tuleb ses riie tingimata seljast ära wõtta ja puhtaks pesta. Haigetalitaja ei pea ilmaägi selles toas, kus haige wiibib, söömа, joomа ega kuiitetama. Tuleb sagedasti läta sooja wõrga ja seebiga ning selle järele weel sublimaati-lulatisega (3 solotn. sublimaati ja 35 solotn. kedwusoola 2 wedru wee pääle) pesta. Haigetoalt tuleb wõimalikult kõik ära wiia, mida sinna tarwis pole. Suba sagedasti tuulutada ja puhas hoida ei wõja tarwitik; haiget waatama mitte palju inimesi lasta.

15) Kolerasse haigeks jäämisi ei pea mitte salajas hoitama, seda silmas pidades, et ühest ainsast haigest mitte ainult naabreid, waid terwet maad suur häädoht ähwardab, kui see külgehakkawus, mis temast wõija hoowad, hooletuse wõi rumaluse läbi ära hämitatud ei saa.

Au ja armastuse eest.

A. J. Kreõnizki tõhelaatline roman.
40 Eestikeele Hiiela.

„Kas kõik Kotikowil kõrda, minule järgneda?“ küsis ta iseenses. „Mis siis, kui ta seda mitte ei wõinub?“

Oma pärast ei kartnud ta midagi. Hirmuma pani teda ainult see, et mõtleb plaan siis wõib ehk tähtsusetuseks wõiks jääda, kui teda mingi õnnetus tabaks; muust ta praegu ei hoolinud.

Nii wäärsiwadgi nad terwe tee, senikui sõidurissil üheõ wäärawast läbi sõitis ja peatama jäi.

„Lubage, et teie silmad kinni seon, nagu ettepandud tingimisеd nõuawad,“ pööras ennast naesterahwas Krulewi poole.

„Olge hääp,“ wastas Krulew weidi pilkawal teonil: „annan ennast täiesti teie iiusate käekese hooleks.“

Wastusеks selle komplimendi pääle oli ainult waikimine. Krulewi silmad olimad nõbedasti musta sidirätiluga kinni seotud. Oma kaablaje abil astusta tõllast wälja ja sammus naesterahwa käest kinni hoidkumalt, siit algab trepp,“ kuulus korraga naesterahwa häält: „ärge komistage!“

„Tänan wõga, teie olete wõga hoolikas!“ wastas Krulew ironitsilel toonil.

Treppi mööda tuli õige laua aega edasi minna. Mitu korda oli lahtiwõetawate ja kinnipandawate uste paukumisi kuulda. Kord tuli trepist üles, kord alla minna. Wiimaks ometi jõudis Nikolai Iwanowitsh ennast üheõ paraja joojusega eluruumis olewat.

„Wõrke rätik silmade eest ära,“ kuulbus kõsagilt üke naesterahwa häält.

Krulew tõmbas rätiku ära ja waatas ringi. Ta seisis ilusas ja maitsekaste mööblitega kabinetis, mida lühtrites põlewad küünlad heledalt walgustasiwad.

„Ei ole sugugi rõõwilipeja sarnane,“ mõtles Nikolai Iwanowitsh; „teda ruumi siin wõiks enam juba mõne õpetajale kabinetis pidada. . .“

Just sel silmapilgul sõgas tema mõtlemist tema seljatagant kuulbum tasane hüüe:

„Herra Krulew, siin ma olen!“

Nikolai Iwanowitsh keeras härmesti ringi. Tema seljataga seisis kõrge kasmuga noormees, kes Krulewile oma juurte elawate silmadega furwalt otsa waatas.

„Teie olete siis Lartsew?“ hüüdis Krulew imestades.

„Jah, küll! Miilega wõin teid trenida?“

„Waat' siis, misjuugne teie olete! Mina kujutasin teid küll täiesti teistsugusena ette.“

Lartsew naeratas kurwalt.

„Arwatsite miit küll mõnda metsalist eesti leida,“ ütles ta.

„Nõb, kui küll mitte just metsalist, aga teele, siisgi. . . Nõb, kuidas seda nüüd teile ütelda. . . Paneb igatahes natuke mõtlema.“

„Jah, mis sinna parata! Teil oli õigus sarnajeid ettekujutusi teha... Aga palun, olge hääp, ütsuge. Teie soomiste mõnd nõha, siin ma nüüd olen. . .“

„Tubli! Kõige päält lubage minu teile teie usaduse eest tänu awaldada; siis tahtsin aga ka ütelda, et ehk meie jutustus küll ametisti laabi ei kanna, teie mulle oma interessise pärast sula tõht tõnelehtite. Pidage meeles, et ma seni-ojani alles teie jõber olen.“

„Küüge, mina saan wastama,“

„Kõige päält jutustage mulle kõik, mis teie „Kõrfsejõusus“ kordajaadetud kuritõõst teate. See on seni kõige tähtsam.“

„Ehk lubaksite mind Moskwast pääle hakata. . . Mina arwanusse järele en minu Moskwa-ajal Andrejs Borisjowa tapmisega lahtlemata „Jah, küll! Millega wõin teid trenida?“

„Waat' siis, misjuugne teie olete! Mina kujutasin teid küll täiesti teistsugusena ette.“

Lartsew naeratas kurwalt.

„Arwatsite miit küll mõnda metsalist eesti leida,“ ütles ta.

„Nõb, kui küll mitte just metsalist, aga teele, siisgi. . . Nõb, kuidas seda nüüd teile ütelda. . . Paneb igatahes natuke mõtlema.“

„Jah, mis sinna parata! Teil oli õigus sarnajeid ettekujutusi teha... Aga palun, olge hääp, ütsuge. Teie soomiste mõnd nõha, siin ma nüüd olen. . .“

„Tubli! Kõige päält lubage minu teile teie usaduse eest tänu awaldada; siis tahtsin aga ka ütelda, et ehk meie jutustus küll ametisti laabi ei kanna, teie mulle oma interessise pärast sula tõht tõnelehtite. Pidage meeles, et ma seni-ojani alles teie jõber olen.“

„Küüge, mina saan wastama,“

„Kõige päält jutustage mulle kõik, mis teie „Kõrfsejõusus“ kordajaadetud kuritõõst teate. See on seni kõige tähtsam.“

„Ehk lubaksite mind Moskwast pääle hakata. . . Mina arwanusse järele en minu Moskwa-ajal Andrejs Borisjowa tapmisega lahtlemata ühendusst.“

„Olge hääd, ma tulin teie juurde selleks, et teie pihtimist pääle kuulata.“

„Tänan, tänan teid südamest. Ma ei saa teid pika jutustusega wõistlama. Parem tõiendage teda pärast ise oma küünistega. Nüüd siis algan. . . Kuni elusatuse ja mulle arusaamata aiste kätt wedas mind siiapuhs. Täiesti ootamatult ja äimamatult leidus mul waenlane, üks halastamata südamega waenlane, ks, et mind maa päält ära kaotada, millegi eest tagasi ei pörlanud. Mina ei tea selle waenlase põhjuseid, ei wõi ta oseksohe selle iiftu pääle nõibata, teis minu õnnetusеs süüdlane on, kuigi mul küüd juba tema kahtlustamisеks küllalt õigust ja põhjusid on.

Ja Lartsew jutustas pikemalt kõik, millest nõjt jutustidetß, mis tema abikaasa nimepäewa puhul, selle nimepäewa puhul, millest saadik tema õnnetuse algasinud, ette olimad tulnud.

„Ütelge,“ sõgas teda Krulew: „oli see Borisjowa, teda „Kõrfsejõusus“ klubis“ ära tapeti, teie proua nimepäewal tõesti teie kaasas?“

„Tema ja ta abikaas, mõlemad olimad sel korral minuga. Ma sain seda alles õhtul enne tema surma kuulda.“

(Järgneb.)

16) Pääle ülemal pool ettetoodud kolera waktu wöittemise ja tema arstimise abinõude pannemise praegusel ajal ka juba kolera waktu kaitsesõgedik, nõjatsemise ja seda rõugete ja pisteriti ärahoidmisels ja pisteriti arstimisels tähtsse.

Kõige pääle tuleks aga meii igas majas puhtuse pääle suuremat rõhku panema hakata. Ja seda mitte üksnes selleparast, et see suur mustus, mis mitmel pool maal, aga ka linnaärsetes majades ilmsiks tuleb, kolera wastawõitmisels ja laialisaatomisels kõigiti küps on, waid et selle läbi ka kõik teised haigused kõrgeminiülge hakkawad ja et mustus rahwa jaas üheks kõige suuremaks tewiše tapjaks on. Selleparast ära temaga! Selle järele tulewad aga ka teised ahinõud terwisehoidmise teotuseks tarwitusele wõtta.

Dr. Nikolski ainetel P—i.

Eesti Kirjanduse Selts

ostub 15 ja 16 augustil teisels tähnwuse üleüldisels kooolekulys „Wanemuise" ruumides kokku. Et suweajal huik tegewaid liikmeid laiali elab, ei ole weel eeksama saadud lõpulisti kindiaks teha. Praegusele teadete järele kannab aga eeskanna rohkem keeleliit laabi. Õigekirjutuse küsimuse arutamine tõukab seda ära selts üleõnnestest loomulikult eesrinda. Keeleõpsluit on meii õõnesid oodata eesmalt cand. K. Leebergilt, kes seletust tahab anda: „Mõsparast on emakeel armas?" Et emakeel meii armas on, seda teame, aga wähe wist on sügawamini järele mõtelnud, mõsparast lugu nõnda on. Meie uudis- ja teadusõpimu ei ole mitte wäike, keeleteadusele põhjalikku wõstust saada. Dr. O. Kallas räägib tähelepanekutest „Keele elus," kuidas sõnad oma tähenduse poolest muutuwad, laienwad ja ka kitsenewad. Kes Eesti Kirjanduse Selts wiimasel kirjanduse-õhtul mullu talwe selleparna lõne esimest pool kuulsiwad, mõtelewad, et kuimast keeleteadusest lõbusamalt wõiks kõneleda, kui mõnest põnewast päewauuhisest Siis tõmmatakse piirid kitsamale ja meie uuema keeleõpetuste kirjutaja J. Jõgever tutwustab meid „Eõimeste sõnamudega õigekirjutuse ühendusse poole." Nagu tuttaw kaitsiwad tewadel „Eesti Kirjanduse Seltsi" ja „Eestimaa Rahwahariduse Seltsi" kirjanduse osakonna ajamiluõ Tapal mitmes tähtsas tahtumineku ühendust tõõd. Selle 15 augustil peab nõüd „Eesti Kirjanduse Selts" oma ajamiluõe neltsõ kohta seisukohta wõtma. Saab näha, kas ta suure kogu tuleprooni wälja kannatab. Sest juba tõõtab meie wanem keeleteadlane ja ülitõõli Eesti keele lektor Dr. K. A. Hermann tuttawas awalikus kirjas „Eesti keel ja kirt" waljusti häält, et Tapa „ottused ei seisa kõit teaduse põhjal." Ja nõüb ähmerbad austatud halpõõl 15 augustil ise meie kooolekule tulla ja „Eesti paremate poegade kuulwes Eesti keelt ja kirjanõõst teadus finkule kaitsule raijada." Siis tulewat „seigud ja waigud." Nii tõõb kuhtlaste eite ütelda, et õigekirjutuse õgedatest waidlustest mõõda ei pääsita. Aga selleparast ei pruugi kegi oma elu kinnitama minna. Ajab on weerandsada aastat seljataga, kus keeleli waidlust peaaegu rustiatega peeti. Meie oleme jahedamad. Kui tõõrätkimisel siiegi eht mõõda pääd ja weel enam jõõdant kuumals peatsiwad tõõma, siis tõõd naljahammas õõetaja J. Kerg parajal ajal, wiib meii muinasaja haudade wiluõse ja näitab, mis tõõb tõõnud J. Jung kõik teinud. Hra K. Jürgenstein jõõle tutwustab meii kaewandusie tõõdega Märnumaal. Ei ole kooolelate õõrwad weel mitte purunõõtuud, siis arutab õõetaja W. Reimann õõpuks keerb ülesannet, „Kuidas on Kalemipeeg sündinud?" Muidugi ei ole õõpikuiel tarwis seda teadeli õõpkuta. Ei mitte kangelaiel Kalemipeeg sündimisest, waid tõõgulaulu „Kalemipõõja" sündimisest. Ja wõib olla, et kooolelu eõkawa eht weelgi pikemaks wenib.

Kodumaalt.

Saaremaalt.

Abroka saarelt. Kewadel laebas Abroka õõonumõõsia rentnit, hra Rutow sõõjed talupõõd Peter Leppiku, Juhkel Leppiku, Jürisõõn j. m. selleparast rahutõõtuste, et nemad talwel õõonu meisest õõtelud põõletõõpuid mere äärde õõpstõõwad. Abroka saarel on õõmberõõnig mõõspõõr. Tõõmeeste piir puutub wõga wähe merega õõtu ja meri ei ole igal õõhal ka laewade laadimisels mitte kõõlbil. Selleparast olimad nemad õõnnitud nimetatud puub mõõspõõri pääle maha panema. Pääõõgi on selles õõhes endistel aastatel ikka wõõjawes puub õõlnud. Hr. Rutow nõõdis meeste käest heinamaa õõtkumise ja puute õõjuõõda eest tahjutõõa. I jaoõõnna rahukõõhnit mõõstis meeste, igaüõõ õõuts ajaõõ õõnni õõtuma, aga meeste ebaõõõ

ostima. Lühiselge ostimise järele leiti jõe kaldal paiselastele hästi tuntud joodik Ernard N. rõskelt magavat. Ja tema ohjal ise juur mäšjuneres, kelle pärast 18 wahwärkilt sinna pitsiwad jõima. Ernard N. läinud õhes oma kõrgapa P. jõelt wähti puukma ja tema juures teiti sõjaritsiraena — tühi wiinapudel ja poole teraga mõni toškunuga. Juh, šaltse asjat läinud laialt.

„Stn."

Lätimaalt.

Riiast. Mineral teinadakal on Riiast nii kangesti wihma sadanud, et iõegi mõned nädlipäd wee all on olnud. Ka ühe jõeginaja kelbrinumi on 6—7 jala šõgawõisem wett šiše tunginud.

Uus õpetenna kurator S. M. Prutšenko on juba Riiga jõudnud ja õpetenna wallitsjee juhatuse enese kätte wõtnud.

— Ajalehtemeisjad trahwinud. Läti leha „Latwija" toimetaja Sumberg ja ajakirja „Awasts" toimetaja Frey on kindrallubernerl poolt 1000 rubliaga ehf selleteatlse arestiga trohwitud Tolstoi hirjanäit „Ma ei wõi mitte waikida" äratõikimise pärast.

Liiwenbehrfensis (Dobl. maak.) olla neil päewil Kleinni talus šiše wanamees Jori P. oma 11 aastase šiitse tüdre Olga A. šaklal wägiwaldsa kurwitanud. Wanamees wõetši hinni ja teimetasi Mittawi wangimajasse.

„Stn."

Kuramaalt wärst Kenu taltu riitar Olga Nesterwiig on Italias Roma ülikeolis doktori ankraadi saanud. Ta oli Mittawi tütarlaste gümnasiumi 1903 a. lõbi teinud ja siis Berni ja pärast Roma ülikeolis arštitedusit õppinud. Minewal aastal astus ta prof. Angelie Signeroli'iga abielusse.

„Eta"

Mitawist. Jahtumine tirilus. Mitawi teene šaadlaseiga tuli minewal nädalal „Balt. Tageszig." teatel järgmine juhtumine ette: Ühe noorepaari laulatamise ajal paneb preeeiri prantsile pähelikult baritjo lõjimuse ette, kas tema ema meeli tunnetes armastada tahab ja temaga rõõmu ja kurbust jagada. Wanemalt jõuab prunt „jah" ütelda, lui tirilus wiibiwate inimeste hulgast wäli „ja wabatab!" hõlab. Järgnes ülesõitene grustus. Prunt puhkes nutma. Ühe tirilus olewa õõrgema ohwitseri kõiu pääle wõrkaže hüüdis, kegi ametnik treenukantseleist, kinni ja wiidaže politseisse.

„Dig."

Kaugemalt riigist.

Peterburist. Pää-šõjakohus jättis nende wiie talupoja kaksaššenikadetule, kes šõjaritsiua olekus Preeßuroni polisseiteri kallale tungiswad ja selle eest hukka mõisteti, lähepanemata, Nii oetab kolme pronissiurat ja kahte elusaeue hunnitõõ.

— Alkohol kooliš. Kooliminister on õpetenna-kuratoriteit teadaandmise saanub, et kõrrastiuwus Wene koolides muu seas alkoholi tarwitamise arweeše tulemat panna. Selle haldiuse wastu wõitlemiseks on kooliteiministerium hääks arwanud keikkoolidesse šiitame, mašja ja neerude muteid nende lehaodate terwes ja haiges olekus saata, et koolišõjalsed selleest alkoholi mõju inimese organismuse pääle tundma õpišiwad.

— Kolera. Astrahani kubermangus jäiwad 31 juli koleraše haigeks 37 inimest, juriwad 19. Saratowi kubermangus jäiwad 30 juli haigeks 24, juriwad 15. Samara kub. tuli 26—30 juimi 5 haigeešjäämist etc. Ka Nižni-Nowgorodis, Moskowis D. ä. ja Batkas on koleraše haigeešjäämist ja furemist olnud. Moskowis D. ä. on 29 ja 30 juli nimeli 33 inimest haigeks jäänud ja 14 ära furnud.

— Mida päätinnakatsed šõnaw pennab. Selle kohta kirjutab „Neši" taoštõine lõnna šõnaw:

Ma ei hatka teiti teatelt, mis šõdumaa šõbawate šõbra šõnaw olen, awaldama. Ütelõhne ütt aga on juba šiegi kurb šõllalt. Wõelle mišuigune produkt tahre, illa paistad temalt tee šõnnamawõitjaiet šõnaw šõnaw šõnaw

Ümberpiiratud kindlus.

6 A. M. Feodorovi järele —ri.

Er aga ka seda waewalt peatäis iga mehe kohta päewas anti, siis puütis iga mees, et ometi teiru maifugi tunda, iga üksikut teraseft wõimalikult kaua kuus hoida. Inimesed jäiwad wurtuaatlisteks ja waarusiwad nagu joobnud. Nende mõtteta silmad oliwad auku wajunud, sügawamaje pächuuofje pugenud. Ühed olinud tahjad nagu kuufered, teised foorbuti wõi suupõletiku läbi sündinud paistetusje mõisel nagu raßwakottibeks muutunud. Nende seisufeel oli hirmus piinarikkas. Waremete wahel ümber huilades kuksiwad nad sagedasti terawate kiwide otsa kummuli maha, sääl juures oma pääd ja nägu hirmsasti wigastades. Jäeräänis koledaks muutusiwad maha kukkumisje korra: nende juud ja huulte wahelt wäljapaisiwad paistetanud hamba-igemed, mis juba mõlemad suupõletiku mõjul oma loomulise wormi kaotanud olimad ja nüüd puruistatud seisukorras, nagu werised sihatombud olema näiliwad.

Paljud jäiwad alatise püüsipaugutuse, suurtäkimärina ja pommide läbiemise lära tõttu igawesti kurdiks. Kui neilt teegi midagi küsis ehk käsku andis, waatasiwad nad, lima et midagi oleks kuulnud ehk aru saanud, mõistmatult oma ette maha. Ainult mõnikord saiwad nad nagu loomujumil aru, mis neilt nõuti.

Ei, nätja kätte weel inimesi ei surmd. Suri ainult nende hajutajate kätte, mis nätja mõjul tulimad: suriwad sforbuti ja suojatõbe kätte . . . Seni, kui inimesed weel jalgode pääl suutsiwad seista, läksiwad nad lahingusje, et surma otsides waenlast surmata. Jah, juurem jagu soowis, et surm tale lahingwäljal, kõrbeds wõitusjes tuleks. Ja muidugi oli ta, surm, jäänd armulisem, kui laatsareti haigemoodis. Kõik kõsjadelt olinud muljutud ja wigaseks tehtud inimeste hunitude otsast oitsani läis. Uu! . . . Seda kokku!! . . . Need ei olnud enam haigemajad; need oliwad werised surma ja kirjeldamata kannatamiste ning piinatundmiste kohad.

Kolm neljanädku läigest kindluses wäest lamas neis majades. Nii siis paarkümmend tuhat nõusgust kindluseläitsjat, teis ka neljaläpkäie roomates enam lahinguwäljale ei oleks saanud, selleparast, et ühel käeb ja teisel jalad puutuisiwad, kuna kolmandal sõlkond wäsja oli puistatud. Hirmsja piina pärast wäriseb mu käsi, kui neid ridasid kirjutan. Ma kirjutan neid selle pääle waatamata, et ma kõik seda unistada tahaksin. Nagu nuga, nii torgib iga sõna, mis neid teleusi, neid siis elatud hirmutunnist mulle meetse tuletab, südamesse. Aga ma soowin, et teie seda kõik teaba saakite; ma soowin, et teie teid liigutaks, et teie aru saaksite, mis meie sääl läit üle elasime, kui ka mitte teie tarwis, siis ometi teie eest.

See ei ole mitte ettepeitmine ega laitus, ei ta teie süüdistamine. Saatus waliis meid meie sjamaa eest wõitlejateks wäija, ja meie wõitlesime, kuni langesime.

Weel kord õhkasin ma oma kabunud koera pärast ja astusin siis üksi edasi. Ma läksin wäe seisupaiga juurde, et oma wennaga, oma lihase wennaga, kellega ma üßes koos siin kurdmängudest riffsa linnas wihisiin, kõiki saada. Punased tuleliinud paisiiwad pimedas ikka lagedamini ja lagedamini. Tõhes, neid iisfed puhtad, lagrestlõmbefarnaje tõhed wäriseßwad alatiste plahwatuste mõjul.

Ükekaupa, harwa hulgawiisi, ilmusiwad waikiwad mõstad kujud ja kadusiwad jäile pimedusesse. Kuuiba oli ainult, kuidas saapad kõlmanud mao pääl tõdsiesiwad. Wahete-wahel kuulduiwad ka mõned poolikud üteluised ja läjud, mis pimedusß nii wõõrastaeakt läläsiwad nagu hääled üßest kaugest, tundmatalt ja kurwastl ilmast, kuhu weel iialgi üßegi pätfeelsiie pole sattunud.

„Kust nah põmmutawad?"

„Wäst Bawtschani kõrgustikult."

Soldatid seganiwad ja wõitsiiwad wõit küll wõõrad ja rasked nimed ära, aga nad mõistiiwad üßkeeit ometi hästi.

„Aga meie meheb wastawad halwasti."

„Miilega ja saled? Ei ole enam rohtu."

„Jumal hoidku, peaks ruttu löp tulema!"

„Kuhu ja lõbed?"

„Roodna, Koperi juurde. Ta läks laatsareti haawa kinni sieuma. Komander läßß."

„Ja roodna siis haawatud?"

„Jah, üße ette. Üße ütleb küll, et pole juurt wiga, aga läßkis siiigi waatama tulla."

Must, warjusarnane kogu pööras haigemaja poole, mis seß rutuhuntkuid asus ja waenlase kuulide läbi, mis ka siia olimad ulatanud, wigastatud oli. Haawatud ei tahtnud seß jaadik enam haigemajaßse minna. Poolpaljalt lamasiwad nad külmade kiwide pääl ja waremete wahel. Need aga, kes weel tugewamad olimad, ronisiwad lahingumäija läbedale ja wiisfasiwad waenlasß kimbega. Nii mõnegi waere löppes siin, endiste haawade ja haiguste tõttu, nii mõnigi kuklus kõrgustikult alla, otsekohe waenlase mõrkade ja püßstiikude otsa.

Laatsaretisß mõõda minnes tundis mu süda piinawat walu. Nende seinade taga õõkstiiwad, jampsiiwad, kiskutiiwad endi walu pärast kokku ja furiwad purustatud, wigaseks tehtud inimeßd, keß, seß et ruum nute ohwirite rohke juurde tuleku tõttu kitsaks läppuß jäämu, nagu sõgad üßkeeje tõrwale, ja üßkeeje pääßgi olimad lapitud.

Haigemaja läitis karboli ja ardirohtude hais, mis aga ometi mitte seda hirmust, tuttawat were ja furmulehade lämmastawat lehka kaotada ei suutnud. Haigemaja uks tehti pikkamisi lahti. Ülß ohwitserijõnelik kandem õõrge kogu tuli nähtowale. Ta pää ümber oli side. Tema kannut tuli teine, kaksu poolest wäiksem meeß, kellel paßem läß kinni mõhtud oli.

„Igawane mõlestus," üßteß kõrgem kogu tumedalt. — „See on parem. Ta waenelane waenelee küll wõga. Nob, paruißkil, kas tõhme?" — Seßamal ilmapäigal lägines pikemate obsaitserite wõrd. Ja mulle tuttaw solbati pääl ütles:

„Teie kõrgusele, komandandi Kronberi poolt." See wõttis kirja waätu ja läges laternatule walgusel juure rutuga läßi. Tema pilf wari paistiis waremete pääli nii imelik kõwer ßlma. Oma seßlimeßele läit sirutades ütles ta pehmelt: „Nob, jällenägemiseni! Ma läßen komandandi juurde. Jäßle nõukogu kões . . ."

„Kas allaandmiß pärast?"

„Ißß", sundis teda seßlimees oma ütelusß pooleß jätma: „waewalt küll! Kas teie ei ole kuulnud, kuidas ta ütles: „Kui ka meie üßgi päästa ei wõi, siis saame wähemalt, kuni meil elu on."

„Oleme meie siis elawad? Elawad on need, ke mitte ainult ei ßinga, waid ka mõtleß; inimeßd on aga nii jõutud, wäßinud ja ära furnatud, et nad enam mõtlegißßi aru ei saa."

(Järgneb.)

Seda ja tõtist.

Tarf harakas. Et harakas tarf tiid on ja räskima ößß, teab meie ajal iga lapß, keß Jakobini kooli-lugemiß raamatut on lugenud, aga et ta ka wahel juhtumiß forrai mõttetu oja mängib, näitab järgmine faktna, mille tõe eest meie kall mitte wastutada ei julge. Hakkene küll, et kuigi siis: Glasgowi linna läeabal on ühel talumeel ja mõnda aastat uks taltiaks tehtud harakas, keß järgmiß laufeis räätka ütlob: „Kuß ja tuled?" — „Ruhu ja lõbed?" — „Nob, mis ütled ja müüb?" — Ühel puhapäewa hommikul läheb talumees, harakas õuee, seda jalutama. Ta männib ja waatab kaht naiste ümber ja istub mõmaks ühe üßes kormatud peenra läbedale maha. Seni kuni talumees ennaß istuma läeb ja pipu toppima hakkab, wõtab harakas nähtoma hääuerätga kohemiß pitsutud peenra mulla pääl timbermiehe fargu ette. Sääl jõõb ta farrogu ähe istäramiß tüfeda wähmaaß ees pratama ja kõiß kõrsem-karcha hõõrga: „Kuß ja tuled?" Waene uõiße, ke muidugi oma wõimaenlaiß lägidaleiku ära tundis, tahtß mõ ruttu kui wõimaiß ehalt wõngerdada, kuß harakas hüppab teße järele ja pärib edaß: „Ruhu ja lõbed?" Kui ta ära läeb, et teße wastaß ei anta, haarab ta pahaßß uiß nuka wõtß ja neiab ta ära. Seße pääle ajab ta ennaß uhtesti firgeß ja küß jõõ: „Nob, mis ütled ja müüb?"

Laewaßõidu teated.
Riia aurulaewad:
„Riga" 7 augustil Kurefaareß Riiga ja 10 augustil Kurefaareß Peterburiße.
„Imperator Nikolai I" 10 augustil Kurefaareß Riiga ja 14 augustil Kurefaareß Peterburiße.
„Konstantin" 14 augustil Kurefaareß Riiga ja 17 augustil Kurefaareß Peterburiße.
Wäljaßõit Ramafaare jadamaß 3 augustil Peterburi poole kell 7 hommikul ja Riia poole kell 6 päälteünat.
„Riga" Saapfaaluße siiß ei ßõida.
Kurefaare aurulaew „Konstantin" ßõidab kuni 1 ßeptembrini igal teißpaewal kell 9 hom. ja igal reedel kell 6 õhtul Riiaß Kurefaarde, igal leßnädalal kell 8 hom. ja igal laupäewal kell 6 õhtul Kurefaareß Riiga.

Ajutine wastutaw toimetaja J. Jõgi.
Wäljaandja T. Liiw.

Kaarma seminaris
on wastuwõtmiß eßamid 1 ßeptembril, õßtupe algus 2 ßeptembril.

Teatan, et
wärwimiße-töö,
mis mõni nädal minu haigude pärast seißß, nüüd jälle korralikult edaß läbeb, ja töötanjad oma riided lühßkeße aja jooksul mõiwad õßtte saada.
Austulega
M. Roog, wärwija Orißßtas

Tecnijat tüdrukut
otßitaße.
Ligemalt T. Liiw'i trükikojas.

ПРІЕМНЫЯ ИСПЫТАНІЯ
въ Аренсбургскомъ городскомъ училищѣ назначены на 11. 12 и 13 августа
на. 9 час. утра. Отъ поступающихъ требуются слѣдующіе документы: 1. метрическое свидѣтельство и 2. свид. о прививкѣ оспы.
Начало занятій назначено на 14 августа на 10 час. утра.
Инспекторъ Талайко.

Wastuwõtmiße eksamid
Kuresaare linnakoolis algawad 11. 12 ja 13 augustil hommikuß kell 9. Sißkirjutajalt nõuß: 1. tõstimiße tunnistus, ja 2. tõrgetepanemiße tunnistus.
Õpetus algab 14 augustil hommikuß kell 10.
Inspektor Talaiko.

Algusõpetuß
Wõnes ja Sõßtakeles antaße wäikeßtele laßtele
Järel õßßida Kirßas mul. nr. 10.

Praegu ilmuß „Noor-Eßti" kirjastusel
A. H. Tamsaare
Pikad sammud.
Hind 60 kop.
Saada T. Liiw'i raamatukauplußeß.

Et ma suurel hulgal kaupa olen murediinud, siß müün kõikjaga
pudukaupaßid
kõige odawalt.
Manufaktur (riided) kaupaßid mõnda
odawa-hindadega.
Aupakliußtil A. Ehool,
Kuresaares.

Oksjon.
Reßjapäewal, 11. ja reedel, 15. augustil l. a. müüdaße Kuresaare linnas Pitkas mul. Kronberi majaß Arafurnuß ja Juhan Samuißa mõtmehõigußes pokkandud eßßjani wiißß lära. Oksjon algab neßjapäewal kellu 10 hom. ja reedel kell 12 päewal.

1. ßeptembriß tarwitaße paaritealiß
korterit
aaßta pääle. Teadustada ßelle lehe trükikotta.

Teadaandmine.

Kuresaare linnaamet annab teega teada, et 9 ßeptembril 1908 aastal, kellu 12 päewal linnaametis linna pärßalt oleva Lemala mõißa metßaß ßeißwad nummerdatud puud eßßjani wiißß wäija pakutaße.

Wäljapakkumißele tulewad

231	nummerdatud tamme,	277	rbl.	92	kop. hinnatud,
137	„ kaße,	104	„	41	„ „
21	„ saart,	12	„	82	„ „

Puude jämus on ritna kõrgußeß 6—12 werßhoßki läbimõõta. Õßja peab 10% ßaagi ßeße maksma ja puude ostuhinna ühe kuu jooßul ära maksma. SSiße mõßetud ßaag jääb nii kaua ßeißma, kuni mets ära puhaßtatud on. Metßaraiumine ja wäljawedu peab talwe jooßul, ßamt 1 aprillini 1909 a. ja puhaßtamine kuni 1 mai l. p. 1909 a. wahnis olema. Kes puid tahab järele waadata, mingu Lemala metßahõißa juurde. Linnaamet jätab wäljapakkumiße linnitamiße õigußeß omale.

Linnaamet.

Печат. обѣщенія разрѣш. 1 августа 1908 г. Ордер. Уѣзд. Начальн. Бахелеевъ. — Т. Liiw'i trükikojas Kuresaares.